



KONWENT NA RZECZ WSPÓŁPRACY I ROZWOJU POLSKIEJ BANKOWOŚCI SPÓŁDZIELCZEJ

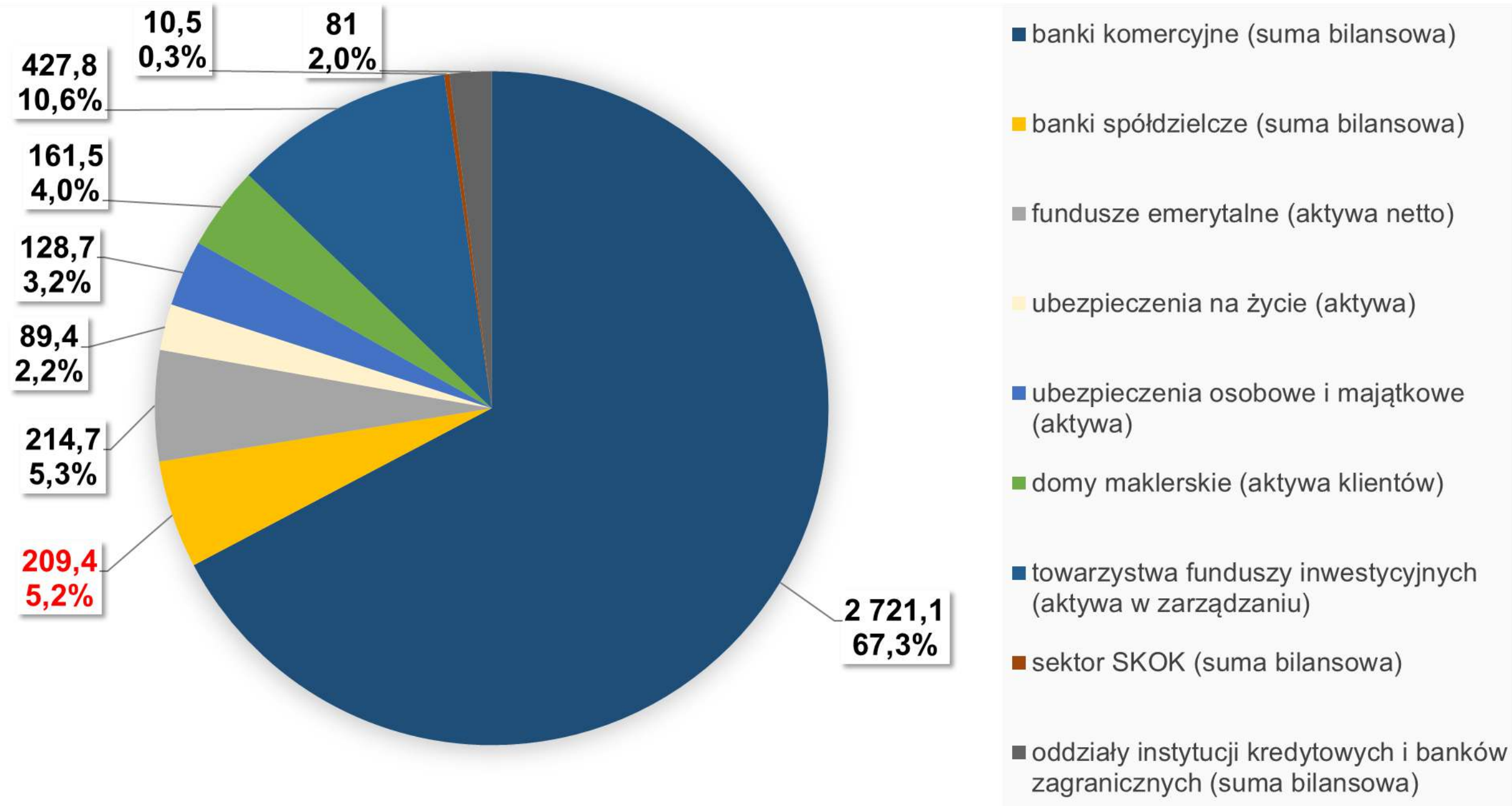
Bogdan Furtak

Dyrektor

Departament Bankowości Spółdzielczej

Józefów, 22 stycznia 2025 roku

Struktura aktywów polskiego sektora finansowego



Na koniec grudnia 2024 r. działalność prowadziło:

- 29 banków komercyjnych (aktywa 2 827,3 mld zł)
- **489 banków spółdzielczych (wg stanu na 30.09.2024 r. ich aktywa wynosiły 219,7 mld zł)**
- 33 oddziały instytucji kredytowych i banków zagranicznych (aktywa 81,2 mld zł)

W mld zł wg stanu na 31.12.2023 r.

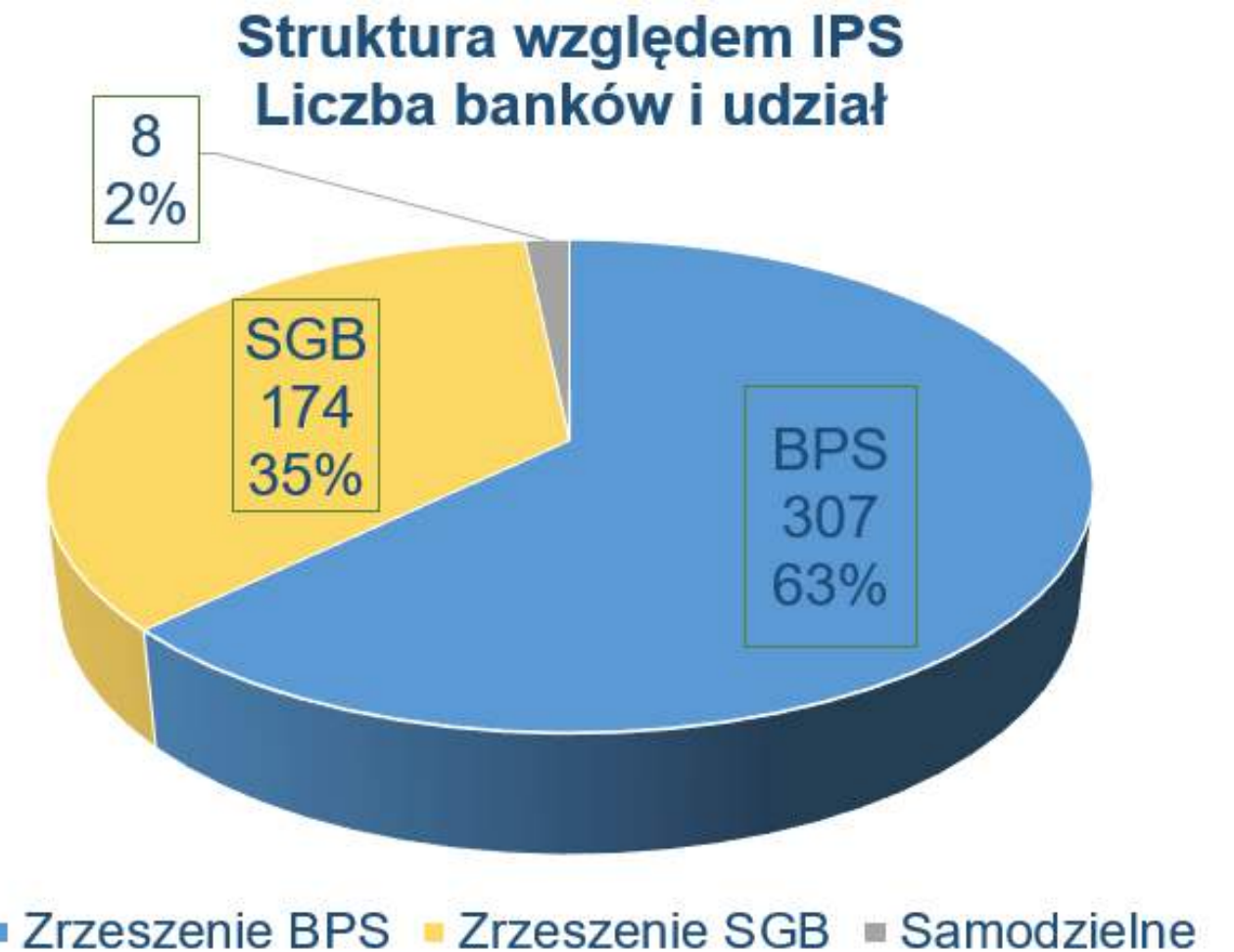
Struktura sektora banków spółdzielczych

Stabilność i rozwój

Stabilność sektora: na tle dynamicznie zmieniającego się otoczenia ekonomiczno-finansowego, sektor banków spółdzielczych pozostaje stabilny i wykazuje pozytywne tendencje rozwojowe.

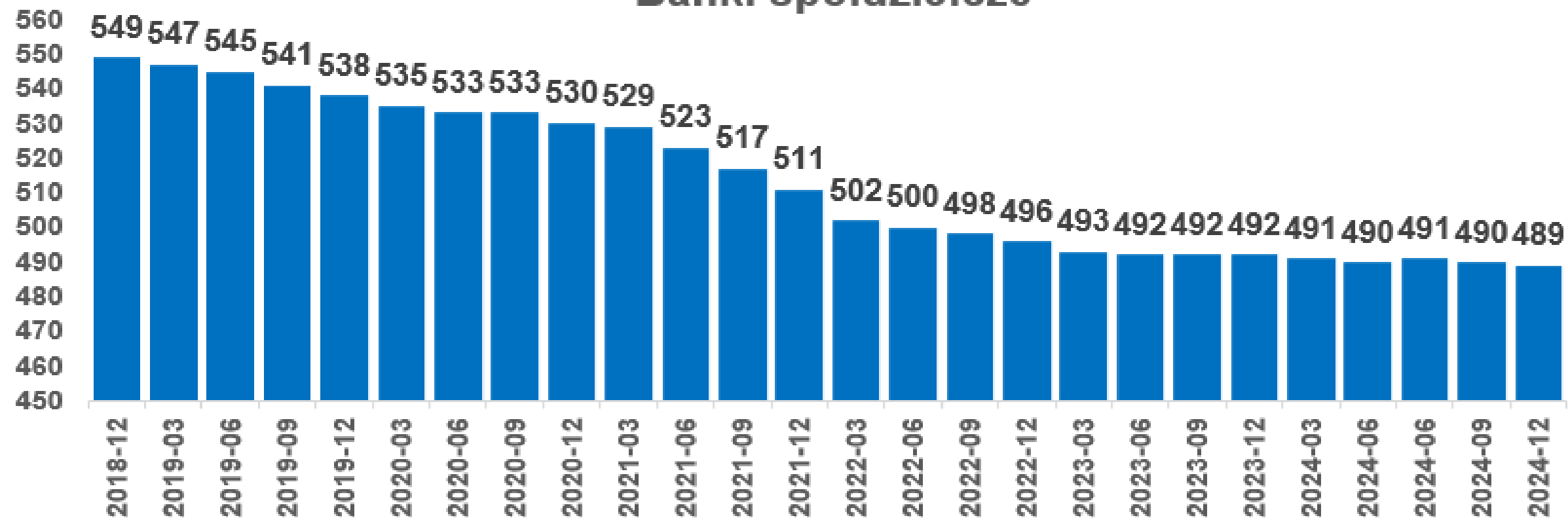
Wg stanu na **31.12.2024 r.** w Polsce funkcjonowało **489** banków spółdzielczych, w tym:

- **481** banków to uczestnicy systemów ochrony instytucjonalnej,
- **8** banków działa samodzielnie.



Liczba banków spółdzielczych

Banki spółdzielcze

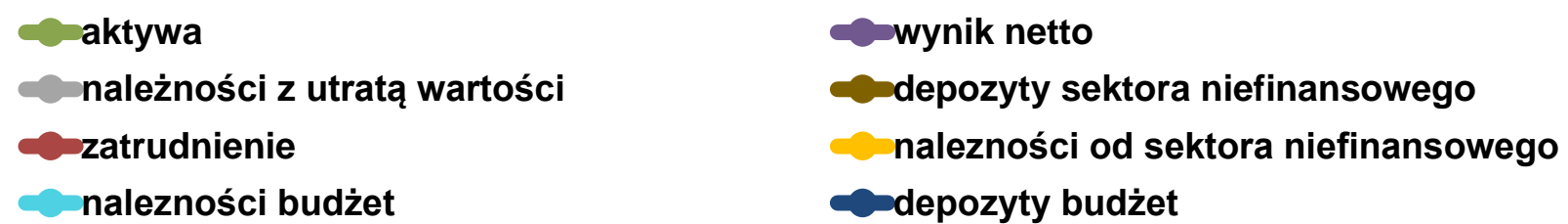
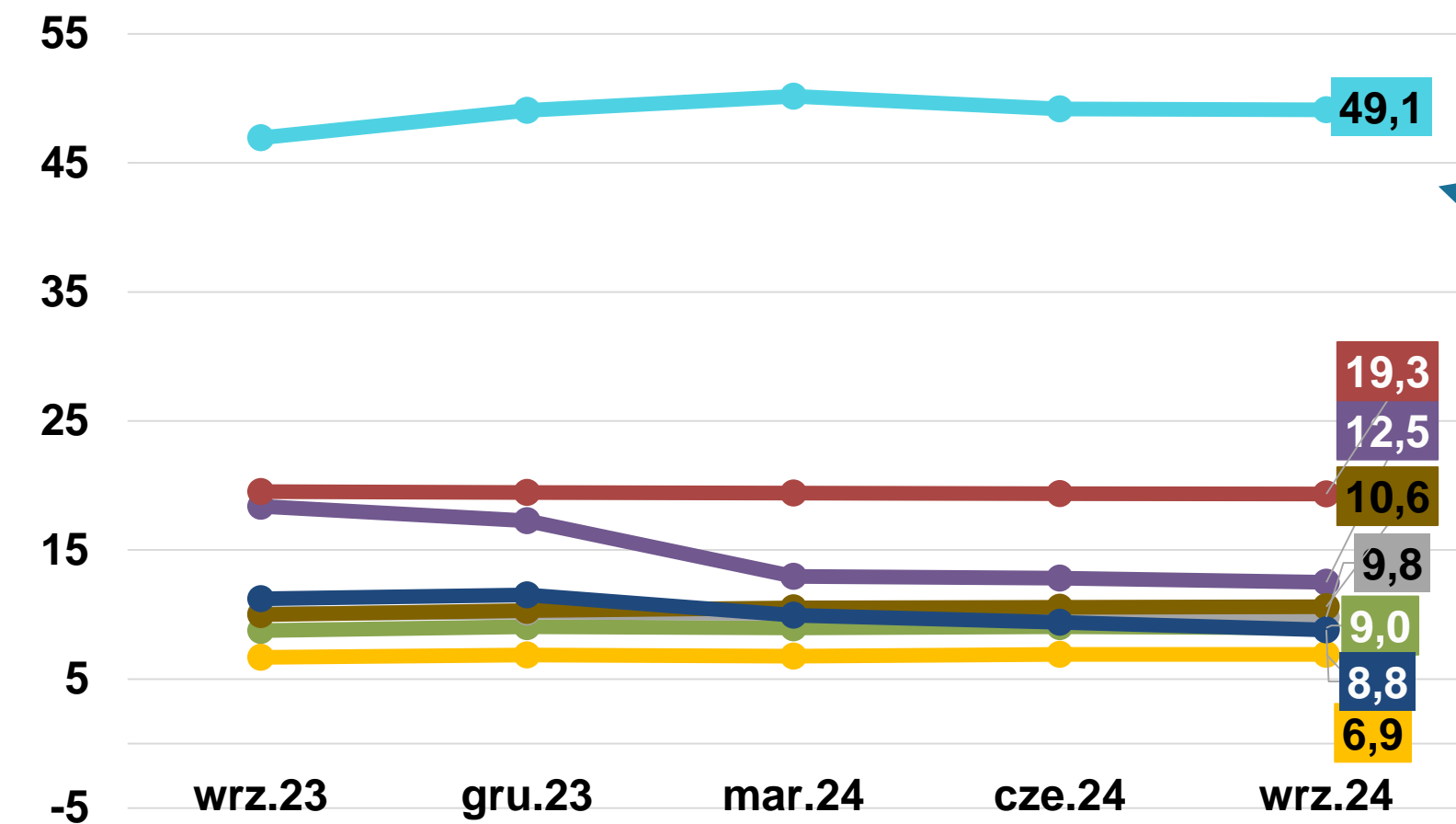


Łączenia banków spółdzielczych:

W ostatnich latach mamy do czynienia z konsolidacją sektora. Mniejsze banki spółdzielcze, oceniając swoją pozycję rynkową oraz wyzwania technologiczne i regulacyjne decydują się na połączenia z większymi, silniejszymi bankami spółdzielczymi.

Sektor spółdzielczy na tle sektora bankowego

Udział w sektorze bankowym



Istotnie wyższy udział należności budżetowych i samorządowych wynika ze specyfiki działania banków spółdzielczych zlokalizowanych w gminach z którymi podejmują aktywną współpracę lokalną.

Aktualna kondycja ekonomiczno-finansowa sektora banków spółdzielczych

| | ROA (%) | ROE (%) | C/I (%) | TCR (%) | Tier I (%) | udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego (%) | poziom wyrezerwowania należności z utratą wartości od sektora niefinansowego (%) |
|---------|---------|---------|---------|---------|------------|-----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| 2023.09 | 2,7 | 28,1 | 38,8 | 22,6 | 22,2 | 7,6 | 65,8 |
| 2023.12 | 2,3 | 22,0 | 41,3 | 20,7 | 20,4 | 7,2 | 69,8 |
| 2024.09 | 2,4 | 22,3 | 43,2 | 25,1 | 24,7 | 6,7 | 69,7 |

UKNF wspiera działania, zmierzające do poprawy funkcjonowania banków spółdzielczych, w szczególności koncentrujące się na:

- zwiększeniu bezpieczeństwa prowadzonej działalności,
- zapewnieniu stabilności sektora,
- poprawie konkurencyjności.

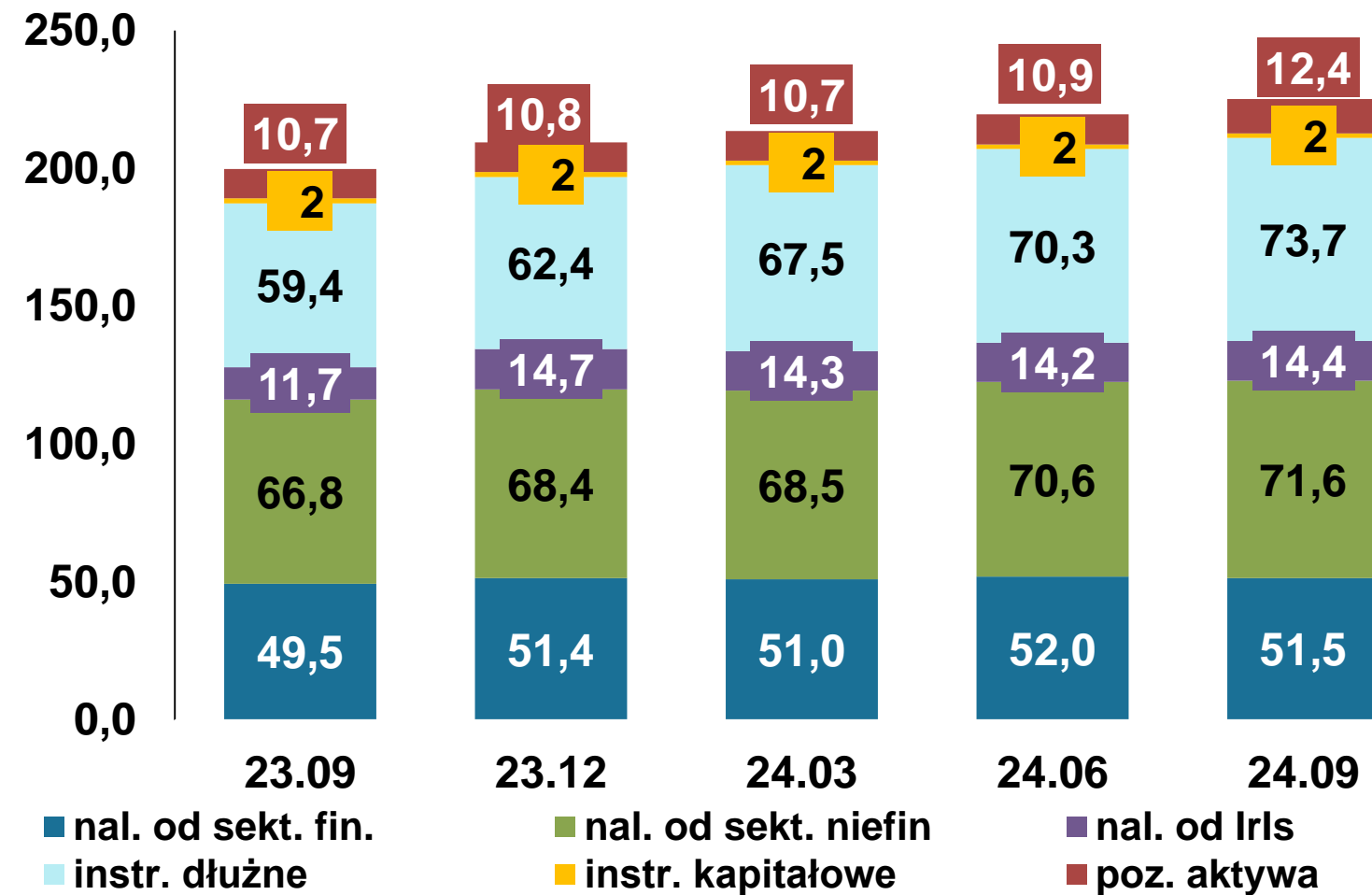


Wszystkie banki spółdzielcze spełniają wymogi nadzorcze w zakresie norm kapitałowych i płynności.

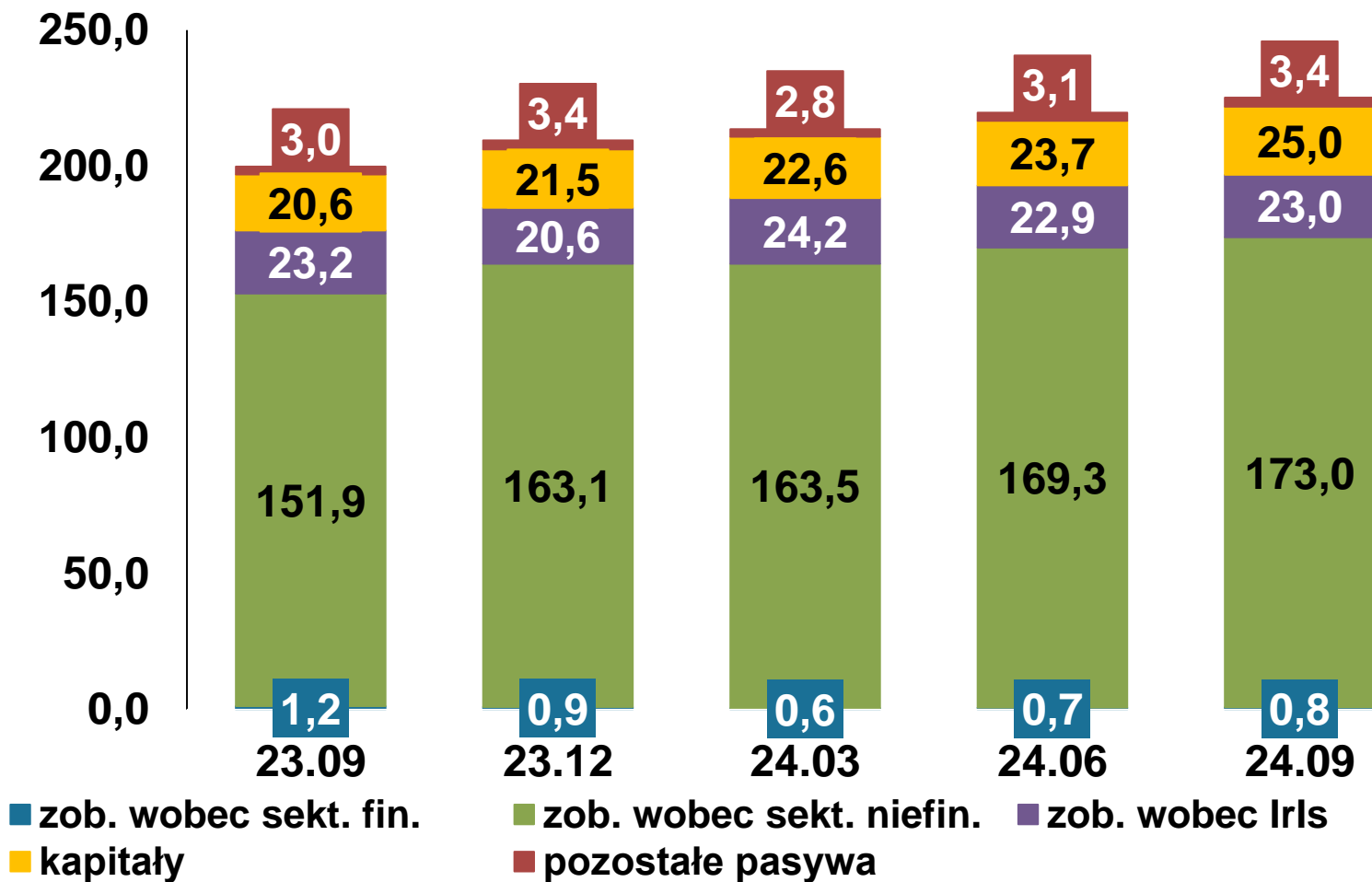
Na koniec 2023 r., banki spółdzielcze odnotowały wzrost wyniku finansowego, przy czym na koniec września 2024 r. wynik finansowy w ujęciu netto był o 1,15% niższy, wobec analogicznego okresu 2023 r.

Banki Spółdzielcze - bilans

Aktywa – wartość w mld zł



Pasywa – wartość w mld zł



- Suma bilansowa banków spółdzielczych wzrosła w stosunku do września 2023 r., o 12,7% (o 25,4 mld zł), do 225,2 mld zł.
- Suma bilansowa całego sektora bankowego wzrosła o 8,9%, czyli o 264,5 mld zł.



RYZYZKA

- Uzależnienie wyniku odsetkowego od kształtowania się rynkowych stóp procentowych przy ograniczonych możliwościach zabezpieczenia pozycji banków
- Ryzyko operacyjne w związku z identyfikowanymi przypadkami fraudów oraz cyberataków
- Niewystarczająca jakość funkcjonowania ładu korporacyjnego
- Ryzyko prawne, szczególnie w kontekście braku uwzględnienia planów awaryjnych w związku z zastosowaniem w treści umów kredytowych wskaźnika referencyjnego – Rozporządzenie BMR
- Ryzyko geopolityczne



WYZWANIA

- Realizacja wymogów Rozporządzenia DORA w zakresie odporności cyfrowej
- Wdrożenie pakietu bankowego CRR 3/ CRD 6 UE poprzez zapewnienie, że systemy informatyczne instytucji i planowanie kapitałowe będą w stanie obsługiwać zmienione wskaźniki ostrożnościowe i odpowiednią solidność.
- Implementacja ryzyk ESG do systemu zarządzania ryzykiem w zrzeszonych bankach spółdzielczych, bankach zrzeszających oraz objęcie ryzyk ESG zakresem audytów prowadzonych przez IPS
- Optymalizacja struktury aktywów i pasywów w celu skutecznego zarządzania ryzykiem IRRBB,
- Postęp technologiczny, wymagający zmian po stronie banków i jednocześnie generujące nowe potrzeby klientów
- Zmiany demograficzne i związana z tym potrzeba dążenia do zmiany struktury wiekowej klientów i udziałowców poprzez wzrost zaangażowania osób młodych



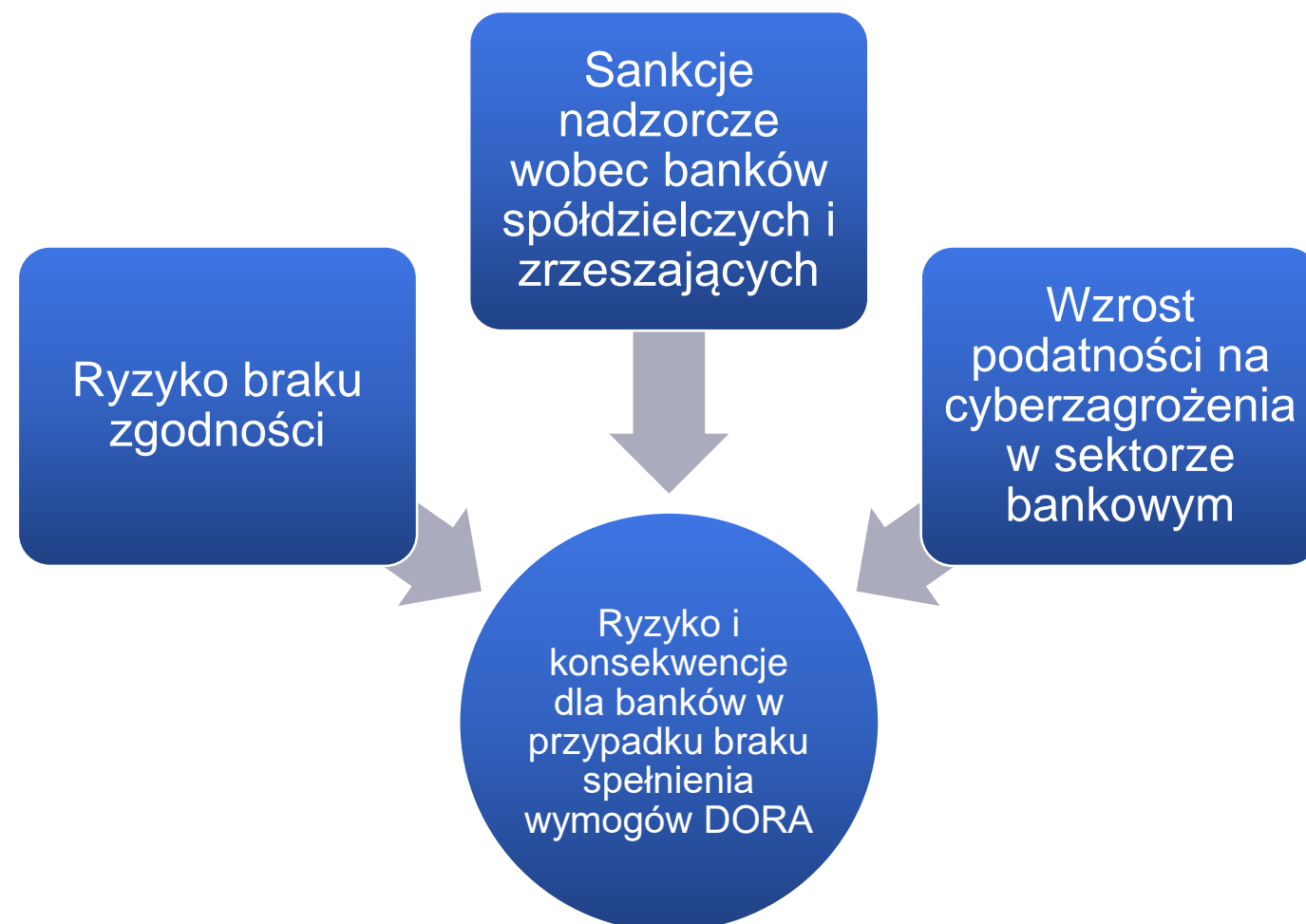
SZANSE

- Dostępność bezpiecznych usług sieciowych
- Finansowanie zrównoważonego rozwoju i transformacji energetycznej
- Budowa marki nowoczesnej instytucji finansowej, przy jednoczesnym utrzymaniu lokalnego charakteru
- Zacieśnienie współpracy w ramach zrzeszeń, poszukiwanie synergii i efektu skali
- Aktywne uczestnictwo w kształtowaniu się przepisów prawa, w tym również na arenie międzynarodowej, w celu wypracowania korzystnych rozwiązań z perspektywy rozwoju sektora.

Rozporządzenie DORA – rola banków zrzeszających

Oczekiwania nadzorcze:

- ❑ **Wiodąca rola:** banki zrzeszające muszą przejąć odpowiedzialność za koordynację i wsparcie wdrożenia DORA w zrzeszonych bankach spółdzielczych.
- ❑ **Zaangażowanie na każdym etapie:** aktywne uczestnictwo banku zrzeszającego w planowaniu, realizacji oraz monitorowaniu działań implementacyjnych.
- ❑ **Wsparcie eksperckie:** zapewnienie odpowiedniego doradztwa merytorycznego oraz wsparcia technicznego dla zrzeszonych podmiotów.



Kluczowe działania po stronie banku zrzeszającego i IPS:

- ❑ **Analiza zgodności z Rozporządzeniem DORA**
- ❑ **Budowa zasobów prawnych, technologicznych i organizacyjnych**
- ❑ **Koordinacja współpracy z kluczowymi zewnętrznymi dostawcami usług ICT**
- ❑ **Monitorowanie postępów, w tym regularna weryfikacja kolejnych etapów wdrażania DORA na poziomie zrzeszenia**

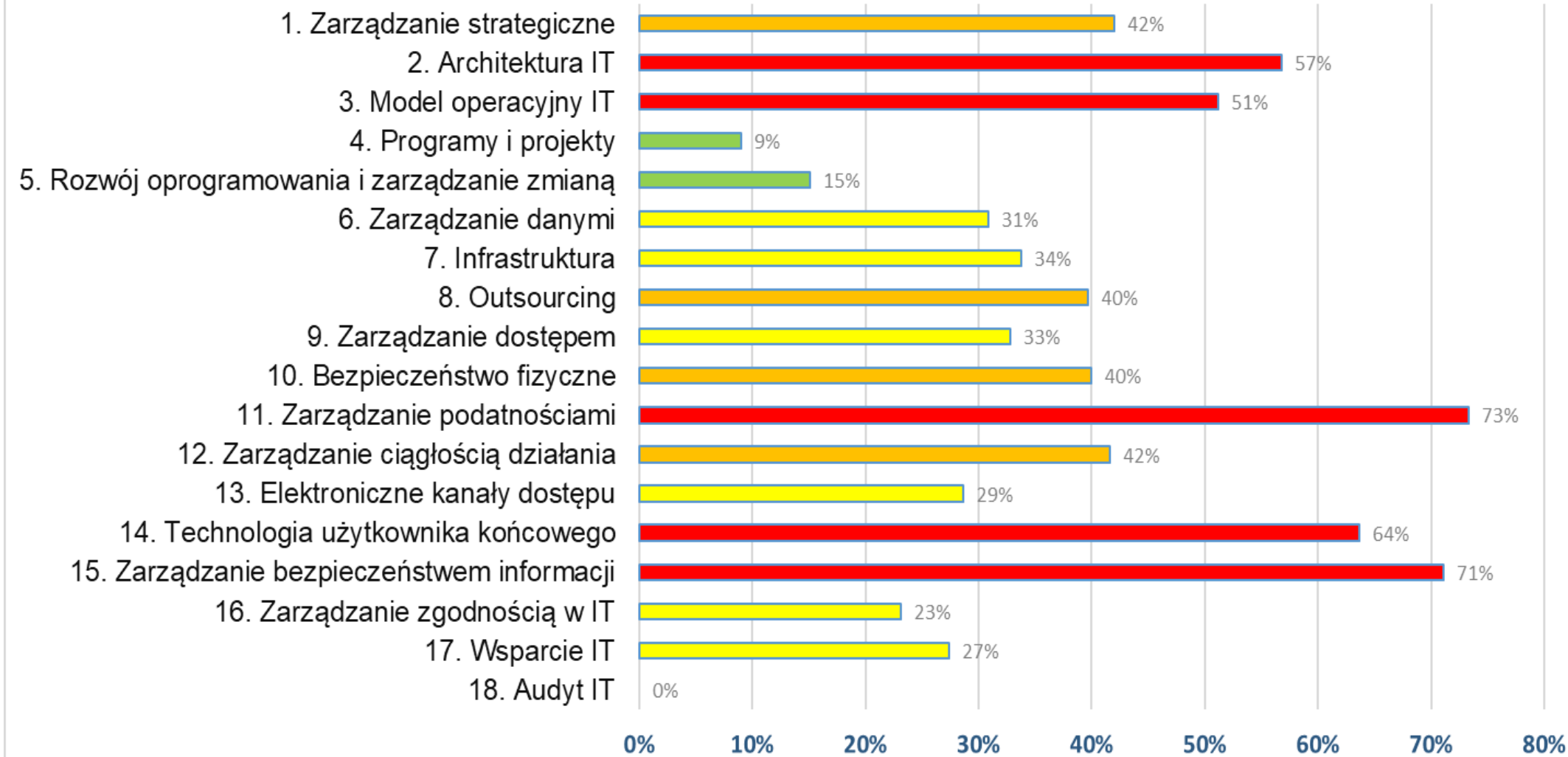


Rozporządzenie DORA wyłącza dotychczasowy obowiązek zgłaszania incydentów, wynikający z dyrektywy PSD2 i zobowiązane do zgłaszania poważnych incydentów operacyjnych lub poważnych incydentów bezpieczeństwa związanych z płatnościami zgodnie z rozporządzeniem DORA.

Od 17 stycznia 2025 roku podmioty finansowe, w tym m.in. Banki, powinny zgłaszać poważne incydenty operacyjne lub poważne incydenty bezpieczeństwa związane z płatnościami w rozumieniu art. 3 pkt 11 Rozporządzenia DORA w ramach mechanizmu raportowania wprowadzonego Rozporządzeniem DORA



Ocena ryzyka ICT występującego w sektorze bankowości spółdzielczej w rozbiciu na poszczególne obszary uniwersum audytu ICT



| Ocena ryzyka ICT | Przedział |
|------------------|---------------|
| 1 | <0%-15%) |
| 1,5 | <15%-22,5%) |
| 2 | <22,5%-31,5%) |
| 2,5 | <31,5%-40%) |
| 3 | <40%-50%) |
| 3,5 | <50%-60%) |
| 4 | <60%-100%) |



- Obecne napięcia geopolityczne zwiększają ryzyko cybernetyczne na całym świecie
- Skuteczne zarządzanie cyberbezpieczeństwem zwiększa zaufanie klientów i wspiera stabilność sektora

Aby zapewnić bezpieczeństwo systemów teleinformatycznych oraz ochronę danych klientów banki spółdzielcze powinny:

- znaczco zwiększyć inwestycje w zabezpieczenia cyfrowe
- rozwijać kompetencje i umiejętności kadrowe w obszarze ICT
- edukować swoich klientów w zakresie najlepszych praktyk bezpieczeństwa w sieci

Ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym (IRRBB)

Ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym (IRRBB) to kluczowy elementem w systemie zarządzania ryzykiem w banku spółdzielczym.

Zmiany stóp procentowych mogą znacząco wpłynąć na wartość ekonomiczną kapitału wewnętrznego banku oraz generowany wynik odsetkowy.

WZROST RYNKOWYCH STÓP PROCENTOWYCH
główny czynnik poprawy wyników finansowych
banków spółdzielczych

Skoncentrowanie należytej uwagi na IRRBB przez banki przyczynia się do efektywnego reagowania na zmiany rynkowe.

Właściwe zarządzanie tym obszarem ryzyka wymaga rozwiniętych kompetencji, systemów identyfikacji, pomiaru i monitorowania ryzyka oraz strategii

Nadanie wysokiego priorytetu obszarowi IRRBB, w tym poprzez tworzenie wewnętrznego wymogu kapitałowego na ryzyko stopy procentowej, jest strategiczną inwestycją w długoterminową stabilność i konkurencyjność banku.

Inwestycje publiczne w zrównoważony rozwój szansą dla banków spółdzielczych

Kluczowa rola banków spółdzielczych w finansowaniu lokalnych projektów inwestycyjnych.

Banki spółdzielcze mają istotny wpływ na rozwój regionalny poprzez finansowanie inwestycji publicznych i wspieranie sektora MŚP.

Inwestycje publiczne są nieodłącznym elementem stymulującym wzrost gospodarczy, zwłaszcza w okresach koniunkturalnych spowolnień.

Efektywne wykorzystywanie środków przyczynia się do rozwoju w obszarze zrównoważonego rozwoju i innowacyjności.

Integracja wymogów **ESG** ze strategiami inwestycyjnymi i systemami zarządzania ryzykiem otwiera przed bankami spółdzielczymi możliwość angażowania się w projekty, które są zgodne z zasadami **zrównoważonego rozwoju**.

Osiągnięcie celów **ESG** w ramach **Krajowego Planu Odbudowy** podnosi atrakcyjność inwestycji, zarówno dla inwestorów jak i dla społeczności lokalnych, stając się jednocześnie katalizatorem do dalszego rozwoju i innowacji w obszarze **zrównoważonego rozwoju**.



Nadchodzące wymogi regulacyjne:

- ❑ Pakiet CRD6/CRR3 (publikacja w Dzienniku Urzędowym UE z 19 czerwca 2024 r.) - wymogi w zakresie ryzyk ESG dotyczące wszystkich banków w zakresie:
 - ✓ ujawnień,
 - ✓ sprawozdawczości obowiązkowej,
 - ✓ zarządzania ryzykami ESG,
 - ✓ planów obejmujących wymierne cele i procesy w zakresie monitorowania ryzyk ESG pojawiających się w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej, oraz przeciwdziałania tym ryzykom (tzw. planów przejścia),
 - ✓ prowadzenia stress testów uwzględniających czynniki ryzyka fizycznego i ryzyka przejścia.

Dyrektywa CRD6 wchodzi w życie z dniem 11 stycznia 2026 r., wymagana jest jej transpozycja do przepisów krajowych do dnia 10 stycznia 2026 r.

W pakiecie CRD6/CRR3, w przypadku małych i niezłożonych instytucji, przyjęto ograniczony zakres raportowania i ujawnień w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz możliwość zastosowania opcji narodowej w odniesieniu do planów przejścia.

- ❑ Dyrektywa CSRD - sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju
Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o rachunkowości, ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (..) – 5 listopada 2024 r. odbyło się I czytanie projektu przez Komisję Finansów Publicznych.

Oczekiwane działania po stronie banków zrzeszających i IPS-ów:

- ❑ Realizacja działań deklarowanych w harmonogramach wsparcia zrzeszonych banków spółdzielczych w obszarze ESG (w tym w zakresie wzorcowych regulacji, produktów i szkoleń);
- ❑ Aktywne uczestnictwo w konsultacjach publicznych wykonawczych standardów technicznych dotyczących sprawozdawczości obowiązkowej i ujawnień z zakresu ESG;
- ❑ Dostosowanie zrzeszeniowych systemów IT i procesów gromadzenia danych z obszaru ESG niezbędnych do:
 - ✓ realizacji wymogów sprawozdawczych i ujawnieniowych,
 - ✓ identyfikacji i zarządzania ryzykami ESG;
- ❑ Monitorowanie implementacji Wytycznych EBA ws zarządzania ryzykami ESG przez zrzeszone banki spółdzielcze (spodziewana data wejścia w życie wytycznych w odniesieniu do małych i niezłożonych instytucji to 11 stycznia 2027 r.);

Z informacji zebranych przez UKNF w ramach procesu BION 2024 dotyczących obszaru zarządzania ryzykami ESG w bankach spółdzielczych wynika m.in., że:

- 49 % banków nie uwzględnia klimatycznych i środowiskowych czynników ryzyka w procesie wyceny zabezpieczeń kredytowych,
- 70% banków nie wyznacza wrażliwości klientów na ryzyko fizyczne wynikające zarówno z ekstremalnych zjawisk pogodowych (np. powodzi, suszy i upałów, gradobicia, silnych wiatrów), jak i długoterminowych zmian klimatycznych.

Postanowienia umowne dot. planów awaryjnych – stosowalność wskaźnika referencyjnego

Udział banków spółdzielczych posiadających w swych portfelach umowy o kredyt hipoteczny i konsumencki, które zadeklarowały, że wystąpiły do klientów z propozycją aneksowania umowy

30%
(dot. umów
o kredyt hipoteczny)

38%
(dot. umów
o kredyt konsumencki)

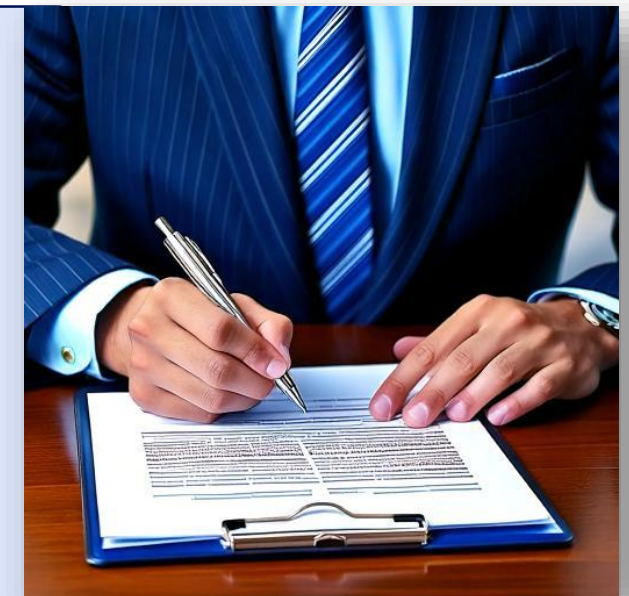
Udział zawartych przez banki spółdzielcze umów kredytów hipotecznych oraz kredytów konsumenckich uwzględniających plany awaryjne

46%
wszystkich umów
o kredyt hipoteczny

40%
wszystkich umów
o kredyt konsumencki

Zapewnienie bezpieczeństwa wykonywania postanowień umów kredytowych na wypadek zmaterializowania się ryzyka wystąpienia istotnej zmiany zastosowanego wskaźnika referencyjnego lub zaprzestania jego opracowywania

Stanowisko Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie planów (tzw. planów awaryjnych), o których mowa w art. 28 ust. 2 Rozporządzenia BMR, oraz w sprawie odzwierciedlenia planów w stosunkach umownych z klientami skierowane do banków komercyjnych, w tym banków zrzeszających, oraz do banków spółdzielczych (kwiecień 2021 r.).



DOCELOWO WSZYSTKIE UMOWY KREDYTU POWINNY ZAWIERAĆ ODPOWIEDNIE POSTANOWIENIA UWZGLĘDNIAJĄCE PLANY AWARYJNE W ZWIĄZKU Z ZASTOSOWANIEM W ICH TREŚCI WSKAŹNIKA REFERENCYJNEGO

Podsumowanie i wnioski

- ❑ Sytuacja sektora banków spółdzielczych jest stabilna, a sama sektor wykazuje tendencje rozwojowe.
- ❑ Banki spółdzielcze utrzymują wysoki poziom płynności i posiadają solidne fundusze własne, co stwarza możliwość sprostania wyzwaniom rynkowym.
- ❑ Nadzór wspiera banki spółdzielcze w działaniach skutkujących zwiększeniem szeroko pojętego bezpieczeństwa i oczekuje pełnego wsparcia zrzeszonych banków spółdzielczych przez banki zrzeszające w procesie implementacji postanowień Rozporządzenia DORA.
- ❑ Efektywne zarządzanie ryzykiem stopy procentowej (IRRBB) oraz cyberbezpieczeństwem jest kluczowe dla zapewnienia stabilności operacyjnej i finansowej.
- ❑ Raportowanie incydentów PSD2 stanowi podstawę dla ochrony i bezpieczeństwa świadczonych usług za pośrednictwem kanałów elektronicznych.
- ❑ Potrzeba intensyfikacji działań w zakresie przygotowania do implementacji ryzyk ESG do systemów zarządzania ryzykiem w zrzeszeniu, w tym w ramach wdrożenia rozwiązań informatycznych wspierających gromadzenie danych i spełnianie wymogów regulacyjnych.
- ❑ Nadzór postrzega oferowanie produktów oraz wspieranie lokalnych inicjatyw mających na celu zrównoważony rozwój jako szansę dla sektora banków spółdzielczych i ich klientów.
- ❑ Uwzględnienie postanowień dot. planów awaryjnych na wypadek istotnej zmiany zastosowanego w umowach kredytów (hipotecznych i konsumenckich) wskaźników referencyjnych lub zaprzestania jego opracowywania, niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa wykonywania postanowień tych umów.

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

knf@knf.gov.pl

Piękna 20, 00-549 Warszawa

www.knf.gov.pl

UKNF

URZĄD
KOMISJI
NADZORU
FINANSOWEGO